

utóbbi, a régiek tréfás „sirvaolvasása“ ma már kiveszett. Mai neve: olvasás és írás. (Tessék megnézni a tantervekben. !)

Népiskolai tanítói szempontból, valamely vezérkönyvnek az értékét, sőt létjogosultságát is az adja meg, hogy az anyag kiválogatásánál és elrendezésében (a tanmenet elkészítésében) és az egyes tanítási órák felépítésében (óravázlatok) mennyi hasznát veszi annak? Ha ebből a szempontból vizsgálom e könyvet, akkor sem nyugtat meg. Egy héten át minden nap új, meg új számfogalmat nyújtani minden tanító előtt túlmerész kísérlet. Megdöbben a gondolkodó tanítót az is, hogy rendszert nem igen talál benne. Szeptember III. hét 4. napjának anyaga: „a sok, kevés, semmi fogalmak“. A IV. hét 4. napján ugyanez az anyag. Miért? „Tárgyszámolás 10-ig“ többször is van, de a Grubg-féle tárgyszámolásnak nyoma sincs. A tíz számfogalma, a 10 számjegye, nincs is benne a tanmenetben, holott az osztály anyagában ez a leglényegesebb mozzanat, valóságos fordulópont. — Az óravázlatok készítéséhez sincs anyag (legfeljebb mese), hiszen a legtöbb órának egyetlen számolási tétel ($2+1=3$, $5-2=3$ ...) „tudatossátétele“ az anyaga. — Ami a könyvecskében közölt részletes tervezeteket illeti, azt el kell ismernünk, hogy uralkodik bennök a játék és a mese. Annyira, hogy végül is *kevés a számolás*, még kevesebb a *valódi élet*.

Sajnálom, de meg kell jegyeznem azt is, hogy több helyen felismertem rajta a Szent István-Társulat számolási vezérkönyvének a hatását. A számolási pálcikákból kirakható síkformák és arab rajza, a dominójáték, mint a számképek rögzítésére szolgáló eszköz, a gyermekek-hozta, saját megfigyelésünkből eredő számolási probléma, az árjegyzék, mint a számolási adatok gyűjteménye, mind-mind ismerőseim abból a könyvből.

Végeredményben ezt a könyvecskét nem tartom népiskolai irodalmunk nyereségének.

Vadász Zoltán.

Orbán Dezső: Az én földem, Tamás Elemér rajzaival. Budapest Egyetemi Nyomda.

Ifjúsági regényt írni nemcsak nehéz, de felelősségteljes feladat is. Nehéz, mert a mellett, hogy teljes értékű művészi alkotást kíván, az írónak jól kell ismernie az ifjúság komplikált lelki szövetét is, lelki tendenciáit, lelki érdeklődésének, vágyainak és hajlamainak belső rugóit, énjének legtítkosabb, csak az érzékeny művészi lélek által kitapogatható mozgó erőit. A felelősségteljesség pedig azt jelenti, hogy az író az ifjúságnak szánt irodalom köpönyege alatt könnyen olyan eszméket, gondolatokat lophat be olvasói lelkébe, amelyek megfertőzhetik s elfordíthatják tekintetét a magasabb, eszményibb ideáloktól.

Úgy nemzetünk, mint a világirodalom szegény igazi ifjúsági munkákban. Általában két véglet van: a világirodalmi remek és a minden formai és tartalmi szépséget nélkülöző művek. Az előbbi agyonnyomja a lelket, mély tartalmával és súlyos gondolataival túlságosan nehéz feladat elé állítja ifjú olvasóit, míg az utóbbi könnyed tartalmával, vagy inkább tartalmatlanságával kerékkötőjévé válik a léleknek s megakadályozza az előkészületet, a fokozatos bevezetést, a későbbi komoly irodalmi alkotásokhoz. A helyes itt is a középut, vagyis a munkára, tetterre, erkölcsi bátorságra, a szép szeretetre, nemes tettek feletti lelkesedésre, mely emberi humanitásra s nem kevésbé esztétikai gyönyörködni tudásra kell nevelnie. Csakis teljes értékű művészi alkotásról beszélhetünk, mert irodalom csak egyféle van: a művész esztétikai értékű szubjektív megnyilatkozása, a művész, a műalkotó semmiféle célnak a szol-

gálatába nem állítja művészetét, mert különben megrendelésre dolgozó iparossá válik. Éppen ezért, akinek lelki alkata az ifjúságával rokon vonásokat mutat s a mellett még nagy művész is, számíthat sikerre. Ehhez azonban a fent jelzett lelki beállítottságra van szükség, amelyben az író természetszerűleg lemond arról, hogy maradéktalanul kifejezhesse magát. S itt fordul elő a leggyakoribb hiba, amikor is az író nem a természetes hangját választja közvetítőnek, hanem egy édeskés, modoros stílus álarca mögé rejtőzik. Az ifjú pedig kitűnő kritikus s egy-kettőre félre teszi a nem az ő lelkéhez hangolt olvasmányt s a „sárga“ vagy „kék“-regények romantikájához menekül.

Magunkévá tehetjük Balog Mária írónő nézeteit, aki az ifjúsági irodalom fő szempontjaként a következőket tartja követendőnek: 1) a mű megfeleljen az ifjú szellemi fejlettségének, 2) eszményekben és művészi eszközökben való gazdagság, 3) tendencia-mentesség, 4) optimizmus, aktivitás és életigenlés, 5) ismeretnyújtás esetén az oktató célzatnak tisztán és világosan az olvasó elé állítása.

S most a fentebb elmondottakat figyelembe véve, vegyük kezünkbe azt az ifjúsági sajtó-terméket, amely nem rég került a könyvpiacra, hogy az ifjúság mohó irodalmi igényének kiszolgálója legyen. Az egyébként esztétikai ízléssel kiállított könyv már az első lapok elolvasása után sejteti, hogy az átlagos színvonalon aligha fog felülemelkedni. Sen a nyelve, sem a tárgya nem olyan, hogy érdeklődésre számot tarthatna. Nyelve szintelen, erőtlen, érdektelen, stílusa pedig egészen sekélyes és szinte az unalmasságig egyhangú. Maga a regény-téma is meglehetősen ismert Rhédey Balázs bankigazgató bukása és két gyermekének, Margitnak és Pistának új életkezdeése. Egyik napról a másikra alakítják ki jövő élettervük körvonalait s megtagadva múltjukat, származásukat, a legnehezebb testi munka szolgálatába állítják fiatal életüket.

Meglepő optimizmussal rajzolja elénk az író a megváltozott életviszonyok közé került gyermekek önfenntartásra törekvő magatartását. Mintha a János vitéz mesevilága kelne új életre a valószerűtlenül beállított történet kereteiben. Csak akkor érezzük magunkat ismét a reális élet talaján, amikor a 3-ik főhős, Béla bácsi sárga kabátos alakját jeleníti meg. Bizonyos könnyed vagy talán könnyelmű kezelése a tárgynak, ahogyan a két gyermek viselkedését közvetlenül a családi tűzhely összeomlását követő napon elénk állítja. Néhány órával a tragédia kipattanása után már mintha semmi sem történt volna. Margit és Béla a léleknek minden nagyobb meg rázkódtatása nélkül vonulnak el a falura, hogy gyermekes fantáziával életüket új vágyakokra állítsák.

Összegezve szempontjainkat megállapíthatjuk: Az én földem, mint ifjúsági regény nem jelent komoly értéket s csak egy azon sok hasonló termék között, amelyek napjainkban elborítják és ha nem védekezünk, maguk alá temetik ifjúságunk ébredező, fejlesztésre váró irodalmi hajlamait.

T. B. Z.

Milleker Félix: Der Anfang der deutschen Schule im Banat. 1716—1740. Versec, 1934. p. 16. (Banater Bücherei XLIX.)

Milleker, a verseci városi múzeum igazgatója, Bánság, különösen Délbánság történelmének szorgalmas kutatója, kis füzetében elénk tárja azokat az adatokat, amelyeket — főleg magyar — forrásaiban szétszórta Bánságunk német iskolatügyéről talált az 1716—1740. terjedő időre vonatkozóan.

Az 1717-ben megindult délbánáti német bevándorlással egyidejűleg vette kez-